

แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

Self-Sufficient Economy

บุญเสริม บุญเจริญผล *

บทคัดย่อ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่รู้จักกันมากในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2542 นักเศรษฐศาสตร์ไทยแม้ได้รับความรู้แบบตะวันตกซึ่งไม่ค่อยสนใจเรื่องนี้ ก็เริ่มตระหนักว่าการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงก็เป็นทางเลือกสำหรับผู้ต้องการความมั่นคงทางเศรษฐกิจยิ่งกว่าความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วแบบเสี่ยงภัย และเป็นแนวทางแห่งความสุขที่ยั่งยืน

ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงมี 4 ประการคือ 1. ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด 2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด 3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดีได้ดุลยภาพ 4. ต่างมีสำนวมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เหลียวแลกัน

Abstract

Self-sufficient economy has been well known in Thailand since 1999. Thai economists, who were trained in western style and never interested in this economic pattern before, begin to realize that self-sufficient economy life style is an alternative way for those who seek economic security rather than highly risky growth : it is also creating a long-run happiness.

There are four major characteristics of self-sufficient economy : 1. Self reliance 2. Worthy resource using 3. No over production or consumption, being in a moderate degree, and 4. Cooperation in economic activities, avoid individualism.

Moreover, not only farmers who can manage self-sufficient economy life style, but also everybody can have this life style as well.

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. . คนเบตติคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

ในระยะปี พ.ศ.2541-2542 มีการกล่าวขวัญ แสดงความคิดเห็นเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงกันมาก อย่างไม่รู้จบ นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสนใจน้อย เพราะตามความรู้ที่เรียนมาตามแนวตะวันตก จาก อาจารย์และจากตำรา กล่าวว่า เศรษฐกิจแบบผลิตเพื่อใช้ ในครัวเรือน (self-sufficient economy) เป็นลักษณะ ของเศรษฐกิจในประเทศยากจนที่ยังไม่พัฒนา จะต้องเปลี่ยนให้เป็นเศรษฐกิจที่ผลิตมาก ๆ เพื่อขาย (market economy) โดยเฉพาะขายออกไปยังต่างประเทศ แล้วนำเงินตราต่างประเทศซื้อเครื่องมือ การผลิตที่มีประสิทธิภาพมาใช้เพิ่มผลผลิตเศรษฐกิจ จึงเจริญมาก ฉะนั้นนักเศรษฐศาสตร์ส่วนมากจึง มีความคิดกับการผลิตขนาดใหญ่ ไม่ค่อยตื่นต้นกับ เศรษฐกิจพอเพียงนัก ส่วนรัฐบาลนั้นแม้จะได้ฟัง พระราชดำรัสเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงหลายครั้ง ก็ทำ เฉยเมยต่อพระราชดำรัสคงเป็นเพราะว่าไม่เข้าใจหรือ ไม่เห็นความสำคัญ ส่วนหน่วยงานที่สนับสนุนเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงกันอยู่บ้าง ก็เป็นการส่งเสริมแบบ ประปรายของหน่วยงานเอกชน หรือหน่วยราชการ ที่ริเริ่มเอาเองไม่ได้มีนโยบายมาจากรัฐบาล

ยังมีอีกคำหนึ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจผิด คือ เศรษฐกิจประทังชีพ (subsistence economy) หมายถึง ลักษณะของเศรษฐกิจที่มีสินค้าและบริการบริโภค พอกันตาย ซึ่งเป็นสภาพที่ยากจนแร้นแค้นแต่ไม่ตาย subsistence economy ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่สภาพที่พึงปรารถนาของผู้ใดทั้งสิ้นเพราะอยู่กับ ความเดือดร้อน

เท่าที่สดับฟังการแสดงความคิดเห็นของบุคคล ต่าง ๆ พบว่าคนไทยเข้าใจคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ต่างกันหลายความคิดบางคนกล่าวว่า “เราทำเศรษฐกิจ พอเพียงไม่ได้เพราะเราไม่มีที่ดินถึง 15 ไร่” “เรามีที่ดิน แต่ที่ดินของเรา แม้ขุดลงไปก็ไม่มีน้ำ” ฉะนั้นคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ของผู้นี้จึงหมายถึง การทำการ เกษตรเท่านั้นที่ต้องมีที่ดิน 15 ไร่ และต้องขุดสระให้

ได้ บางคนกล่าวว่า “เราอยู่ในเมือง เราทำเศรษฐกิจ พอเพียงไม่ได้” ฉะนั้นคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ของผู้นี้จึงหมายถึงกิจกรรมที่คนในเมืองทำไม่ได้ ยิ่งกว่านั้น ผู้เขียนได้เคยอ่านพบเอกสารของคณะ บุคคลเขียนว่า “สาระสำคัญของการทำเกษตรกรรม ทฤษฎีใหม่มีรายละเอียดที่สำคัญดังนี้ ...ก่อนขุด ยากจน...ไม่มีอาชีพหรือแหล่งรายได้อื่นที่ดีกว่า บริเวณใกล้เคียง...” (วิศาล และ คณะ, 2542 : 21) ผู้กล่าวเช่นนี้ย่อมเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่อง ของคนจนและไม่มีทางเลือกอื่นแล้วเท่านั้น ไม่ใช่เรื่อง ของคนที่มีโอกาสดีมีความสามารถสูงจะนำไปปฏิบัติ

เมื่อคนไทยเข้าใจคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ไป คนละทางเช่นนี้ จึงจำเป็นต้องให้คำจำกัดความคำนี้ ให้ชัดเจน

คำจำกัดความของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”

เพื่อที่จะตกลงกันได้ก่อนว่า คำว่า “เศรษฐกิจ พอเพียง” หมายถึงอย่างไร เพื่อมิให้เข้าใจกันคนละ อย่าง จึงขอทำความเข้าใจตามพระราชดำรัสที่ พระราชทานแก่ประชาชนเมื่อ วันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 มาพิจารณาให้เข้าใจดังนี้

“...เศรษฐกิจที่ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่า เป็น เศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง...” (พระราชดำรัส, 2541 : 19)

“...อย่างข้าวที่ปลูก เคยสนับสนุนให้ปลูกข้าว ให้พอเพียงกับตัวเอง เก็บเอาไว้ในยุ้งเล็ก ๆ แต่ละ ครอบครัวเก็บและถ้ามียกขาย...” (พระราชดำรัส, 2541 : 19)

“...เขาบอกต้องปลูกข้าวหอมมะลิ เพื่อที่จะ ขาย อันนี้ถูกต้อง ข้าวหอมมะลิขายได้ดี แต่เมื่อขาย แล้วของตัวเองจะบริโภคเองต้องซื้อ จะซื้อจากใคร ทุกคนปลูกข้าวหอมมะลิ ในภาคอีสานส่วนมากเขา ชอบบริโภคข้าวเหนียวซึ่งใครจะเป็นปลูกข้าวเหนียว...”

(พระราชดำรัส, 2541 :

“...สิ่งเหล่านี้ (ก ของเศรษฐกิจแบบค้าขาย Economy ไม่ใช่แบบ sufficient economy) เศรษฐกิจแบบพอเพียงที่ เดือดร้อน...” (พระราช

“...แนวพระราช หลักการหรือเป็นแนว และนำเพื่อการเกษตร ที่ดินขนาดเล็กให้เกิดปร ดำเนินงาน 3 ชั้นตอน

ขั้นที่ 1 การร อาศัย ให้แบ่งพื้นที่ทำก ประมาณร้อยละ 30 ให้ศ และเลี้ยงสัตว์น้ำ-พืชน้ำ 30 ให้ปลูกข้าวไว้บริโภค ร้อยละ 30 ให้ปลูกไม้ผล เพื่อใช้เป็นอาหาร หากเข 4 ประมาณร้อยละ 10 และอื่น ๆ ทั้งนี้โดยมีหลั เพื่อการเพาะปลูกในฤดู ตลอดปี พึ่งตนเองได้ใน สามัคคีในชุมชน

ขั้นที่ 2 การร รวมพลังกันในรูปกลุ่ม กันดำเนินการด้าน การศึกษา สังคม ศาส

ขั้นที่ 3 ความ ในชุมชนกับองค์กรหรือ หรือสหกรณ์ในชุมชนติ หรือภาคเอกชน เพื่อ การดำเนินงานให้ก้าว

(พระราชดำรัส, 2541 : 19)

“...สิ่งเหล่านี้ (การปลูกข้าวเพื่อขาย) เป็นเรื่องของเศรษฐกิจแบบค้าขาย ภาษาฝรั่งเขาเรียก Trade Economy ไม่ใช่แบบพอเพียง ซึ่งฝรั่งเรียก self-sufficient economy ถ้าเราทำแบบที่ไหนทำได้ คือเศรษฐกิจแบบพอเพียงกับตัวเอง เราก็อยู่ได้ไม่ต้องเดือดร้อน...” (พระราชดำรัส, 2541 : 21)

“...แนวพระราชดำริเรื่อง ‘ทฤษฎีใหม่’ ซึ่งเป็นหลักการหรือเป็นแนวทางในการบริหารจัดการที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรสำหรับเกษตรกรรายย่อยในที่ดินขนาดเล็กให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยมีแนวทางดำเนินงาน 3 ขั้นตอน สรุปได้ดังนี้”

ขั้นที่ 1 การจัดสรรพื้นที่ทำกิน และที่อยู่อาศัย ให้แบ่งพื้นที่ทำกินออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 ประมาณร้อยละ 30 ให้ขุดสระน้ำไว้ใช้ในการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์น้ำ-พืชน้ำ ส่วนที่ 2 ประมาณร้อยละ 30 ให้ปลูกข้าวไว้บริโภคตลอดปี ส่วนที่ 3 ประมาณร้อยละ 30 ให้ปลูกไม้ผล ไม้ยืนต้น พืชผัก พืชไร่ ฯลฯ เพื่อใช้เป็นอาหาร หากเหลือก็นำไปจำหน่าย และส่วนที่ 4 ประมาณร้อยละ 10 ให้เป็นที่อยู่อาศัย เลี้ยงสัตว์ และอื่น ๆ ทั้งนี้โดยมีหลักการสำคัญคือต้องมีน้ำเพียงพอเพื่อการเพาะปลูกในฤดูแล้ง มีข้าวพอเพียงที่จะบริโภคตลอดปี พึ่งตนเองได้ในระดับที่ประหยัด และมีความสามัคคีในชุมชน

ขั้นที่ 2 การรวมพลังของชุมชน ให้เกษตรกรรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ รวมแรงรวมใจกันดำเนินการด้านการผลิต การตลาด สวัสดิการ การศึกษา สังคม ศาสนา และความเป็นอยู่

ขั้นที่ 3 ความร่วมมือของกลุ่มหรือสหกรณ์ในชุมชนกับองค์กรหรือภาคเอกชนภายนอก ให้กลุ่มหรือสหกรณ์ในชุมชนติดต่อประสานงาน กับองค์กรหรือภาคเอกชน เพื่อระดมทุนมาช่วยสนับสนุนในการดำเนินงานให้ก้าวหน้า ตลอดจนพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตให้ดียิ่งขึ้น (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2541 : 5-6)

อาศัยข้อความจากแนวพระราชดำรัสดังกล่าว ร่วมกับข้อสรุปของมูลนิธิชัยพัฒนาเป็นหลักและขยายความด้วยหลักวิชาเศรษฐศาสตร์ให้ชัดเจนอีกเล็กน้อย คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” จึงมีความหมายว่า

“เป็นวิธีการเลี้ยงชีวิตแบบรู้จักพอด้วยการพยายามผลิตสินค้าขึ้นมาเอง ให้พอเพียงสำหรับคนในครอบครัวกินและใช้หากผลิตได้เหลือกินเหลือใช้จึงขาย หากผลิตได้ไม่พอก็ต้องซื้อบ้าง มิได้มุ่งผลิตเพื่อขายอย่างเดียว แต่ต้องคิดที่จะผลิตสินค้าและบริการเพื่อตนเองได้บริโภคด้วย นอกจากนั้นการผลิตและการบริโภคต้องอยู่ในหลักของความพอดี รู้จักพอในการผลิตและพอในการบริโภค พร้อมกันนั้นก็ร่วมมือกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์และให้ประสานงานกับเอกชนภายนอกด้วย เพื่อทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้แข็งแรงขึ้นอีก”

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเศรษฐกิจของชนรู้จักพอ

แนวคิดเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่เป็นปรัชญาชีวิตที่ว่า “ชีวิตต้องรู้จักพอ” โดยธรรมชาติของสัตว์มีนรู้จักพอ เมื่อได้กินแล้ว มีที่อาศัยแล้ว มันก็พอ แต่มนุษย์มีปัญญาแล่นเกินสัตว์ จึงเกิดความคิดไม่รู้จักพอ แทบทุกคนแสวงหาทรัพย์สินเพิ่มขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เมื่อสิ้นปีก็ประกาศว่าใครเป็นผู้ร่ำรวยที่สุดในโลก

ผู้ที่ต้องการปฏิบัติตนอย่างเศรษฐกิจพอเพียง ต้องคิดให้ตรง คือ ต้องรู้จักพอ เห็นความทุกข์ของการไม่รู้จักพอ เห็นว่าผู้รู้จักพอย่อมมีความสุขมากกว่าผู้ไม่รู้จักพอ ผู้ที่ไม่รู้จักพอก็มีความตื่นตัวในการหาทรัพย์สินและตื่นตัวในการจ่ายทรัพย์สิน แต่เขาชีวิตเขาเต็มไปด้วยความทุกข์ที่เขาลืมสังเกต เช่น หมดราศีเมื่อพบเห็นคนที่รวยกว่าตน ครอบครัวขาดความอบอุ่น แยกแยก พักผ่อนไม่พอเพราะเบียดเบียนเวลาพักผ่อน ไปใช้ในการหาทรัพย์สิน จิตกังวล นอนไม่หลับสนิท

อายุลั้น คนใกล้ชิดไม่จริงใจ ศัตรูมาก บุตรธิดา เป็นคนชั่วร้ายน่ารังเกียจเพราะสายพันธุ์ไม่ดี พ่อแม่ ไม่มีเวลาสั่งสอนทั้งไม่ยอมให้ผู้อื่นสั่งสอนด้วย และ ในที่สุดเขาและครอบครัวสกุลที่เกี่ยวข้องกับความ ไม่รู้จักพอจะต้องได้รับทุกข์หนักน่างสาหัส เช่น เกิด คดีความแย่งทรัพย์สิน เกือบขัดขวางกันเองในหมู่ลูกหลาน ไม่สามารถรักษาทรัพย์สินไว้ได้หลายชั่วคนอย่าง ที่ ต้องการ

คนที่รู้จักพอไม่มีความทุกข์ดังกล่าว คือ ชีวิต สงบสุข ครอบครัวอบอุ่น กินอรอย หลับสนิท คนใกล้ชิดจริงใจ อายุยืน เพราะเขาไม่ต้องทรมาน ทุร้ายกับการหาทรัพย์สินอย่างไม่รู้จักพอ ไม่เดือดร้อน กับการอยากได้สิ่งที่เขาไม่มี มีราศีเป็นปกติ เมื่อพบ คนที่ร่ำรวยกว่า ทั้งยังปลื้มใจอิมเอิบใจ เมื่อเขาได้ ระบายส่วนที่เกินพอออกไปช่วยเหลือผู้มีทุกข์อย่าง จริงใจต้องการให้เขาพ้นทุกข์ (โดยไม่ต้องประกาศลง หนังสือพิมพ์ หรือ ออกโทรทัศน์)

คนที่รู้จักพอไม่ใช่คนจน อาจเป็นคนมีทรัพย์สินมาก หรือน้อยก็ได้ เมื่อเขารู้จักพอ ทรัพย์สินที่มีอยู่ก็

มหาศาล เพราะจะใช้ไม่หมด คนรู้จักพออาจเป็น คนมีทรัพย์สินมากหรือน้อยก็ได้ เมื่อเขารู้จักพอ ทรัพย์สิน ที่มีอยู่ก็มหาศาล เพราะจะใช้ไม่หมด คนไม่รู้จัก พออาจเป็นคนมีทรัพย์สินมากหรือน้อยก็ได้ เมื่อเขา รู้จักพอ ทรัพย์สินที่มีอยู่ก็ไม่พอ ยังรู้สึกขาดแคลน อยู่เสมอ เหมือนคนที่กำลังฝันว่า อีกนานกว่าชีวิต จะพ้นจากความขาดแคลน

ลักษณะของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อตกลงกันเรื่องความหมายของคำ เศรษฐกิจพอเพียงได้แล้ว ก็จะขออธิบายถึงลักษณะ ของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงต่อ การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะดังนี้

1. ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด
2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลคุ้มค่าที่สุด
3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหา ความพอเหมาะพอดีได้ดุลยภาพ
4. ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่เห็น คนต่างอยู่โดยไม่เหลียวแลกัน

เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชีวิตที่มีความสุข			
ช่วยตนเองให้มากที่สุด ทำเอง กินเอง ใช้เอง	ใช้ทรัพยากรที่มี ให้เกิดประโยชน์ที่สุด	ไม่ผลิต และ บริโภค เกินกำลัง	ต่างมีส่วนร่วม ช่วยเหลือกันและกัน

ภาพที่ 1 หลักการ 4 ประการ ของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อชีวิตที่มีความสุข

หลักการ 4 ประการของเศรษฐกิจพอเพียงจะ ช่วยให้ชีวิตมีความสุข เสมือนเสา 4 ต้น ช่วยยกชีวิต ที่มีความสุข ไม่ต้องทรมานทุรรายเกินพอดี ดังในภาพที่ 1 รายละเอียดของหลักการ 4 ประการ ของเศรษฐกิจพอเพียงมีดังนี้

ผลิตภายในชาติ เช่น ใน ประเทศอาหาร ก็ปลูกพืช สวมเสื้อผ้า ก็พยายามทำ ไม้ไผ่สำหรับทำเชื้อเพลิง บ้านเรือน ของใช้ที่ต้องใช้ คือให้ประหยัดที่สุด ยิ่งเป็นกา จักกที่สุด เมื่อมีปัญห ำตัวอย่างในระดับชุมชน ี ของชุมชน มีสหกรณ์ของ ผลิตสินค้าที่จำเป็นที่ปร ำไม่มุ่งพึ่งสินค้านำเข้ามาก ำต้องพึ่งคนในชาติช่วยกัน การแก้ปัญหาของรัฐบาล

2. ใช้ทรัพยากร ำที่สุด ตามลักษณะข้อ 1 ำต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด ำใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิด ำพึ่งตนเองไม่ได้มากนัก ำอยู่ก็ปลูกผักผลไม้เอาไว้ ำก็ผลิตสิ่งของเล็ก ๆ น ำเหลือใช้มาทับถมหรืออำ เครื่องใช้หรือบ้านเรือน ำอย่างเกียจคร้านอย่างไร ำเป็นอยู่ นำเสื้อผ้าของ ำของลูกคนเล็ก นำเน ำเป็นส่วนประดับเสื้อผ้า ำที่ใช้แล้วด้านหนึ่งกล ำที่เหลือก็หมักไว้เป็น ำวิธีเก็บหมักเป็นปุ๋ยไ ำเก่าแล้ว ก็นำมาใช้ ำการกินอยู่เมื่อนำมา ำทำประโยชน์ได้ เช่น ำถุงพลาสติกนำไปหล ำใช้ได้อีก แก้วแตก ำไปย่อยแล้วทำเป็น

1. ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด ต้องพึ่งตนเอง ให้มากที่สุด หมายความว่า ต้องพยายามอาศัยตนเอง ให้มากที่สุด อาศัยปัจจัยหรือคนภายนอกน้อยที่สุด ในระดับครอบครัวพึ่งการผลิตภายในครอบครัว ระดับชุมชนพึ่งการผลิตในชุมชน ระดับชาติพึ่งการ

ผลิตภายในชาติ เช่น ในระดับครอบครัว เราต้องรับประทานอาหาร ก็ปลูกพืชไว้รับประทานเอง เราต้องสวมเสื้อผ้า ก็พยายามทอผ้าตัดเสื้อใช้เอง ปลูกต้นไม้ไว้สำหรับทำเชื้อเพลิง ทำเครื่องเรือน ทำอาหารบ้านเรือน ของใช้ที่ต้องใช้ ก็พยายามทำเอง พยายามซื้อให้น้อยที่สุด ยังเป็นการซื้อจากต่างประเทศ ยังต้องจำกัดที่สุด เมื่อมีปัญหาที่พยายามแก้ไขด้วยตนเอง ตัวอย่างในระดับชุมชน มีโรงสีของชุมชน มีโรงเรียนของชุมชน มีสหกรณ์ของชุมชน ตัวอย่างในระดับชาติ ผลิตสินค้าที่จำเป็นที่ประชาชนใช้กันตามบ้านเรือน ไม่มุ่งพึ่งสินค้านำเข้ามากนัก เมื่อมีปัญหาระดับชาติ ต้องพึ่งคนในชาติช่วยกันแก้ปัญหา (ควรเปรียบเทียบการแก้ปัญหาของรัฐบาลมาเลเซียกับรัฐบาลไทย)

2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่าที่สุด ตามลักษณะข้อ 1 ของเศรษฐกิจพอเพียง คือต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด ก็จำเป็นที่จะต้องพยายามใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดผลดีมากที่สุด มิฉะนั้นก็พึ่งตนเองไม่ได้มากนัก เช่น ในครัวเรือนมีที่ดินเหลืออยู่ก็ปลูกผักผลไม้เอาไว้รับประทาน เวลาที่มีเหลืออยู่ก็ผลิตสิ่งของเล็ก ๆ น้อย ๆ ไว้ใช้ เช่น เอากระดาษเหลือใช้มาพับถุงหรืออ่านหนังสือหาความรู้ ซ่อมแซมเครื่องใช้หรือบ้านเรือนที่ชำรุดดีกว่านอนดูโทรทัศน์อย่างเกียจคร้านอย่างที่คุณจำนวนมากในประเทศไทยเป็นอยู่ นำเสื้อผ้าของลูกคนโตมาตัดแปลงเป็นเสื้อผ้าของลูกคนเล็ก นำเนคไทของสามีที่ไม่ใช้มาตัดแปลงเป็นส่วนประดับเสื้อผ้าของลูกสาวคนเล็ก นำกระดาษที่ใช้แล้วด้านหนึ่งกลับมาใช้อีกด้านหนึ่ง เศษอาหารที่เหลือก็หมักไว้เป็นปุ๋ย แม้แต่อาจารย์สวสวะก็มีวิธีเก็บหมักเป็นปุ๋ยได้ เสื้อผ้าที่ใส่ออกนอกบ้านเมื่อเก่าแล้ว ก็นำมาใช้สวมใส่อยู่บ้านได้ ขยะที่เกิดจากการกินอยู่เมื่อนำมาแยกส่วน ก็สามารถส่งให้ผู้อื่นทำประโยชน์ได้ เช่น เศษอาหารเขานำไปเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ผงพลาสติกนำไปหลอมทำเป็นถุงใช้ได้อีก โลหะหลอมใช้ได้อีก แก้วแตกนำไปหลอมใหม่ เศษกระดาษนำไปย่อยแล้วทำเป็นกระดาษสำหรับผลิตกล่องกระดาษ

ข้ามแตก เศษคอนกรีตจากการก่อสร้างนำไปถมที่ก่อสร้าง ถ้าปฏิบัติเช่นนี้ ก็ไม่มีปัญหาเรื่องทิ้งขยะหรือขยะล้นเมือง เรื่องเหล่านี้คนไทยยุค พ.ศ.2540 ไม่เคยคิดทำ คิดแต่ซื้อของใหม่อย่างเดียว ทั้งที่คนไทยยุคก่อน พ.ศ.2500 ได้ปฏิบัติมาแล้วอย่างดี ยังมีตัวอย่างไม่ดีของการใช้ทรัพยากรไม่เกิดประโยชน์ดีที่สุด เช่น การเลี้ยงกุ้งกุลาดำในนาในสวน โดยเห็นแก่ได้อยากได้เงินในปัจจุบัน แต่ที่ดินที่อุดมสมบูรณ์สะสมมาเป็นล้านปีต้องถูกน้ำเค็มทำลาย การเผาต้นไม้ขนาดท่อนซุงใหญ่มากเพียงเพื่อทำไรมันล่าปะหลังซึ่งมีรายได้ไม่พอเลี้ยงครอบครัว การขายที่ดินแก่นายทุน เพียงเพื่อได้เงินสดมาบริโภคกระยะสั้นแล้วย้ายเข้าสลัมในภายหลัง

3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง แสวงหาความพอเหมาะพอดีได้ดุลยภาพ การผลิตและบริโภคเกินกำลัง เป็นการเสียความสมดุล แห่งธรรมชาติของเศรษฐกิจธรรมชาติของเศรษฐกิจต้องการความสมดุล ที่ได้มีความสมดุลที่นั้นไม่มีปัญหา ที่ได้ไม่สมดุลที่นั้นต้องมีปัญหา ไม่เกิดปัญหาในปัจจุบันก็เกิดปัญหาในอนาคต

การผลิตที่เกินกำลังทรัพยากร (รวมทั้งกำลังเงิน) เป็นความโลภตามวิถีการของตะวันตก นักธุรกิจตะวันตกสั่งสอนกันต่อ ๆ มาว่า ในทำธุรกิจใด ๆ จะใช้แต่ทรัพยากรของตนยอมไม่เพียงพอและไม่มีใครทำกัน จะต้องเช่าที่ดินอาคารของผู้อื่นต้องกู้เงินจากธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น ๆ พยายามทำกิจการที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองจากการมีส่วนแบ่งการตลาดสูงกว่า ความคิดนี้ระบาดเข้ามาสู่คนไทย ไม่ว่าจะเป็พ้อค้าหรือชวาณาต้องกู้เงินมาทำอาชีพ ในที่สุดสินค้าของตนก็เกินอุปสงค์ของตลาด ต่อมาก็เกินกำลังเงินทุนสำรองแล้วก็ล้มละลายไปตามๆกัน

ชวาณาต้องสูญเสียที่ดิน นักธุรกิจต้องปิดกิจการธุรกิจสั่งหาริมทรัพย์ที่ขาดทุนในช่วง พ.ศ. 2540

เป็นต้นมา ก็เกิดจากการผลิตที่เกินกำลังประเทศไทย เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ก็เพราะความโลภผลิตเกินกำลัง จึงต้องกู้เงินมากและบริโภคเกินกำลัง จนขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ รัฐบาลก็รับภาระหนี้ให้แก่ผู้ประมาทจนเกินกำลัง ทำให้ประชาชนลำบากกันทั่วหน้า

ที่จริงการกู้เงินไม่ว่าเพื่อการผลิตหรือการบริโภค ก็มีได้เป็นลสิ่งชั่วร้ายน่าอับอาย เพียงแต่ต้องแน่ใจจริง ๆ ว่าตนจะมีความสามารถใช้หนี้คืนได้ต้องคำนวณดูว่ามีความเป็นไปได้สูงมากที่จะชำระหนี้คืนได้ และถ้าหากเกิดปัญหาขึ้น ต้องไม่ก่อความเดือดร้อนในภายหลัง คือต้องเหลือช่องทางนิรภัยกันไว้ การกู้โดยสุ่มเสี่ยงโดยไม่แน่ใจในความน่าจะเป็นที่ตนจะชำระหนี้คืนได้ เป็นความคิดลึ้น

4. ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกัน ไม่ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เหลียวแลกัน เนื่องจากเศรษฐกิจแบบพอเพียงต้องพยายามผลิตสินค้าและบริการใช้เองให้มากที่สุด พยายามหลีกเลี่ยงการซื้อจากตลาด เพราะไม่ใช่เศรษฐกิจการตลาด (market economy) เต็มมนุษย์ทุกคนไม่สามารถผลิตสินค้าและบริการที่ตนต้องการได้ทุกอย่าง จึงต้องอาศัยผู้ที่อยู่ใกล้เคียงในชุมชนที่เป็นหมู่บ้านหรือตำบลเดียวกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ดีในอดีตของสังคมไทย คือ การลงแขกเกี่ยวข้าว (หาดูได้ยากในสมัย พ.ศ. 2543) ซึ่งต่างก็เวียนไปช่วยกันเกี่ยวข้าวในนาของผู้อื่นโดยไม่รับค่าจ้าง การนำสินค้ามาแลกกันภายในตำบล โดยผู้แลกต้องไม่ใช่พ่อค้าหรือถ้าซื้อขายกัน ก็เป็นการซื้อสินค้าที่ผลิตได้ในตำบลหมู่บ้านเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน การยืมสินค้ากันใช้แทนการซื้อก็เป็นการช่วยเหลือกันเองแบบหนึ่ง การตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อพัฒนาสมาชิกได้ยืมบริโภคในยามขาดแคลน สหกรณ์ที่สมาชิกผลิตสินค้าร่วมกัน สหกรณ์ที่สมาชิกออมทรัพย์ร่วมกัน เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ดีของการร่วมมือช่วยเหลือกันเอง วิธีการนี้ตรงข้ามกับเศรษฐกิจการตลาดที่ผลิตสินค้าอย่างเดียว ขายเอาเงินไว้ซื้อ

สินค้าอื่นที่ตนต้องการ ย่อมเป็นวิธีตัวใครตัวมัน ไม่จำเป็นต้องมีการช่วยเหลือกันและกันในการผลิตและการบริโภค

วิธีการของสหกรณ์ยังสามารถนำไปเป็นอำนาจต่อรองกับเศรษฐกิจตลาดภายนอกได้อีก การรวมกันซื้อ รวมกันขาย ทำให้อำนาจต่อรองสูง ทั้งการซื้อและการขายไม่ถูกเอาเปรียบ การเข้าสู่เศรษฐกิจตลาด เป็นการเข้าสู่ภาวะการต่อรอง เส้นอุปสงค์ตัดกับเส้นอุปทาน ก็คือภาพของการต่อรองกันไปสู่จุดที่ย่อมกันได้นั่นเอง จุดที่ย่อมกันได้อาจเป็นจุดที่ยังมีการเอาเปรียบกันอย่างไม่เห็นโทษก็ได้ แต่ที่ต้องยอมเพราะไม่มีทางเลือก การรวมกันต่อรอง โดยรวมกันซื้อ รวมกันขาย จึงเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองให้แก่ผู้เสียเปรียบ

ข้อดีของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

การดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงมีข้อดีอยู่หลายประการ ดังนี้

1. มีความเครียดน้อยกว่าการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจการตลาด เพราะมีภาระหนี้สินน้อย ไม่ต้องทำงานเกินกำลัง ไม่ต้องกังวลมากต่อการการเงินที่ต้องหามาจ่ายให้ได้ ไม่ต้องกังวลต่อการขาดทุนมากมายหากสินค้าขายไม่หมด การมีความเครียดน้อยหมายถึงการมีความสุขน้อย

นอกจากนั้น เรามีความสุขความภูมิใจจากการที่เราสามารถทำสิ่งของขึ้นมาใช้เอง ความสุขความภูมิใจนี้มีค่ามากกว่าเงินที่เราหาได้ เป็นการคลายเครียด ป่วยยาก ลดค่าใช้จ่ายจากการรักษาพยาบาล เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกหลาน นับเป็นกำไรชีวิต

2. ไม่เกิดปัญหาเดือดร้อนมาจากปัจจัยภายนอก เสถียรภาพทางเศรษฐกิจจึงดี เช่น เมื่อราคาปุ๋ยจากต่างประเทศสูงขึ้นก็ไม่เดือดร้อน เพราะได้พึ่งตนเองโดยใช้ปุ๋ยธรรมชาติในท้องถิ่น ค่าครองชีพสูงขึ้นก็ไม่เดือดร้อนนักเพราะสินค้าที่บริโภคผลิตเอง

ได้หลายอย่าง หรือค่าของเงิน

3. เป็นอิสระ

มีเสรีภาพทางเศรษฐกิจ ไม่ต้องเชิญให้คนตัดด้วยหวังให้เขามาลงมากจากการเปลี่ยนแปลงประเทศหรือการกึ่งไม่ใช้ปัจจัยสำคัญมาต่อรองดีขึ้น เพราะมีน้อยลง ไม่มีควต่างชาติกำหนดให้ไปแข่งขัน ถ้าจะแข่งก็แบบใดจะให้ความสุขหรือสิ่งคมนานาชาติไม่มีสิทธิ์กำหนดกติกาการตลาดและเทคโนโลยีประเทศไทยต้องพ่ายสู่อำนาจการต่อรองที่ไม่เรียบร้อย ๆ รู้ตัวบ้าง

4. ไม่มีปัญหา

ระบบนี้ คนส่วนมากเป็นกิจการขนาดเล็ก เป็นเจ้าของงานเอง สม่ิศร และไม่มีใครปล่อยให้ตนเองอยู่เฉย

5. สังคมแล

เปรียบกันน้อยลง อชาติรู้จักพอ ไม่โลภต จึงจะมีปรากฏทั่วไป

6. ทรัพย์สิน

รวดเร็ว เพราะไม่ผลิตเพื่อขายเป็น

ได้หลายอย่าง หรืออาจนำมาแลกกันโดยไม่ต้องผ่านค่าของเงิน

3. เป็นอิสระจากอิทธิพลต่างประเทศ คือ มีเสรีภาพทางเศรษฐกิจมากกว่าเศรษฐกิจการตลาด เช่น ไม่ต้องเชิญให้คนต่างชาติเข้ามาเป็นเจ้าของที่ดินได้ ด้วยหวังให้เขามาลงทุนทำธุรกิจ ไม่กระทบกระเทือนมากจากการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศหรือการเก็งกำไรเงินเพราะเงินตราต่างประเทศไม่ใช่ปัจจัยสำคัญมากอย่างเศรษฐกิจการตลาด อำนาจต่อรองดีขึ้น เพราะความมียากได้สินค้าต่างประเทศมีน้อยลง ไม่มีความจำเป็นต้องผูกติดกับเงื่อนไขที่ต่างชาติกำหนดให้ปฏิบัติ และไม่มี ความจำเป็นต้องแข่งขัน ถ้าจะแข่งก็แข่งกันว่า วิธีการของเศรษฐกิจแบบใดจะให้ความสุขมากกว่ากัน การแข่งขันในตลาดหรือสังคมนานาชาติเป็นการแข่งขันที่ประเทศไทยไม่มีสิทธิ์กำหนดกติกา ชาติที่ร่ำรวยเป็นผู้กำหนดกติกา การตลาดและเทคโนโลยีให้คนไทยปฏิบัติ ฉะนั้นประเทศไทยต้องพ่ายแพ้ในการแข่งขัน อย่างไม่มีทางสู้อาณาจักรตอรองก็เป็นเบี้ยล่าง และจะเสียเปรียบไปเรื่อย ๆ รู้ตัวบ้างไม่รู้ตัวบ้าง

4. ไม่มีปัญหาการตกงาน เนื่องจากเศรษฐกิจระบบนี้ คนส่วนมากเป็นเจ้าของกิจการเอง เนื่องจากเป็นกิจการขนาดเล็ก ไม่ต้องจ้างแรงงาน เมื่อทุกคนเป็นเจ้าของงานเอง ต้องการงานก็ทำได้เองไม่ต้องสมัคร และไม่มีใครปลดออกได้ นอกเสียจากตนเองจะปล่อยให้ตนเองอยู่เฉยว่างงานเองด้วยความสมัครใจ

5. สังคมและประเทศชาติสงบร่มเย็น การเอาเปรียบกันน้อยลง อาชญากรรมน้อยลง เพราะคนในชาติรู้จักพอ ไม่โลภตามกระแสสังคมโลก การเอื้อเฟื้อจึงจะมีปรากฏทั่วไป

6. ทรัพยากรธรรมชาติไม่ถูกทำลายอย่างรวดเร็ว เพราะไม่เร่งการผลิตและการบริโภค และไม่ผลิตเพื่อขายเป็นสำคัญ การผลิตเพื่อขายมีไม่

มากนัก จึงไม่ต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากจนเกิดใหม่ไม่ทัน ไม่ต้องใช้สารเคมีเร่งผลผลิต ไม่ต้องใช้การแปลงพันธุกรรม ไม่มีมลภาวะมาจากโรงงานอุตสาหกรรม อย่างระบบเศรษฐกิจแบบตลาด

ข้อเสียของการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง

คำว่า "ดี" หรือ "เสีย" อยู่ที่ใจเอาวัตถุ ประสงค์ใดมาเป็นมาตรฐานวัด สิ่งที่ดีในแง่หนึ่งอาจเสียในอีกแง่หนึ่งก็ได้ เศรษฐกิจพอเพียงดีสำหรับผู้ต้องการความสุขความมั่นคงในชีวิตให้เกิดแก่นตนเองและประเทศชาติ แต่จะเป็นข้อเสียสำหรับผู้ต้องการให้ตนเองและประเทศชาติมีความเจริญแบบหุรหุราฟู่ฟ่าทางวัตถุแต่อย่างเดียว ไม่นึกถึงความสุขทางจิตใจ ไม่นึกถึงความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ไม่คำนึงว่าชีวิตและชาติจะเป็นอิสระหรือเป็นทาส ถ้าเป็นกรณีหลัง ข้อเสียของเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของผู้มุ่งเน้นวัตถุ ก็จะเป็นดังนี้

1. เศรษฐกิจในระบบนี้เจริญทางวัตถุช้า เพราะไม่มีกิเลสตัณหาเป็นตัวกระตุ้นให้มนุษย์เร่งเร้าผลิตและบริโภค ความเจริญทางวัตถุจึงไม่เป็นที่ทันใจของนักเศรษฐศาสตร์และนักการเมือง ซึ่งต้องการเห็นกิจกรรมทางวัตถุเติบโตขึ้นอย่างทันใจ เมื่อกิจการไม่ใหญ่พอก็ยิ่งขยายออกได้ช้า เพราะการขยายตัวต้องการการพัฒนาทางเทคโนโลยีที่ต้องการทุนทรัพย์สูงจะทำได้ยาก กิจการไม่ใหญ่พอที่จะมีเงินทุนมากสำหรับกาวิจัยและพัฒนา

อย่างไรก็ตามทางออกก็มีอยู่ โดยการรวมตัวกันเป็นสหกรณ์ แล้วประกอบธุรกิจร่วมกัน จึงสามารถทำเป็นกิจการขนาดใหญ่ สามารถพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้ดีขึ้น

2. หลุดจากกระแสการแข่งขันของโลก เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงสนใจความพอเหมาะพอดี ไม่จำเป็นต้องวิ่งตามกระแสความต้องการของโลก ไม่จำเป็นต้องแข่งขันกับผู้อื่น ไม่ต้องชิงความเป็นเจ้า

เศรษฐกิจ ไม่ต้องทะเลาะเยาะเยียนเป็นเลื้อยตัวที่หาแห่งเจ้า
อุตสาหกรรม ไม่ต้องอยากเป็นศูนย์กลางทางการเงิน
แห่งเอเชีย ฉะนั้นคนในระบบเศรษฐกิจพอเพียงจึงหลุด
จากกระแสการแข่งขันระดับโลก

อย่างไรก็ตามการหลุดจากกระแสการแข่งขัน
ของโลกจะเป็นการหลุดจากความเดือดร้อนในอนาคต
หรือไม่ ก็ควรได้พิจารณาด้วย

คนทุกอาชีพสามารถดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจ พอเพียงได้

มักมีคำถามว่า “คนอยู่ในเมืองสามารถดำเนิน
ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้หรือไม่?” เพื่อให้ตอบ
คำถามนี้ได้อย่างถูกต้อง ขอนำลักษณะสำคัญของ
เศรษฐกิจพอเพียงมากล่าวซ้ำอีกครั้งหนึ่งว่า เศรษฐกิจ
พอเพียงมีลักษณะดังนี้

1. ต้องพึ่งตนเองให้มากที่สุด คือ “ทำเอง
กินเอง ใช้เอง”
2. ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า
ที่สุด
3. ไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลังแสวงหาความ
พอเหมาะพอดีได้คุณภาพ
4. ต่างมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่าง
คนต่างอยู่โดยไม่เหลียวแลกัน

เมื่อเศรษฐกิจพอเพียงมีลักษณะดังนี้ คนทุก
อาชีพและทุกสถานที่ก็สามารถดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจ
พอเพียงได้ ขอยกตัวอย่าง นายจรัส เป็นพนักงาน
บริษัทที่อยู่และที่ทำงานอยู่ที่ กรุงเทพมหานคร
นายจรัส พยายามดำเนินชีวิต “ทำเอง กินเอง ใช้เอง”
ให้มากที่สุด เขานำกาละมังเกาใส่ดินปลูกผักไว้
รับประทานเอง และยังขอยืมที่ดินว่างปลูกผักอื่น ๆ
ที่ขึ้นง่าย รวมทั้งกล้วยเป็นผลไม้รับประทานใน
ครอบครัว นายจรัสซื้อจักรยานเก่ามาซ่อมใช้งาน
นายจรัสนั่งรถประจำทางไปทำงาน นำอาหารจากบ้าน
ไปรับประทานที่ทำงาน เมื่อสิ่งของในบ้านเสีย เช่น

โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องใช้ไฟฟ้า รวมถึงอาคาร นายจรัส
จะซ่อมแซมเอง นี่เป็นลักษณะของข้อ 1. คือต้องพื้
ตนเองให้มากที่สุด

เศษอาหารที่เหลือรับประทาน นายจรัสหมัก
ใส่โองใส่แบคทีเรียที่กินเศษอาหาร นำไปใช้เป็นปุ๋ย
อินทรีย์ปลูกผักและดอกไม้ นำเศษกระดาษแช่น้ำให้ยุบ
นำมาทำเป็นตุ๊กตากระดาษให้ลูก และส่งไปขายเป็น
รายได้เสริม เก็บถุงพลาสติกไว้ส่วนหนึ่ง เพื่อนำมาใช้
บางครั้งนำไปห่อปกหนังสือให้ลูกและห่อปกหนังสือ
ดี ๆ ที่นายจรัสต้องการถนอมไว้ ที่เหลือส่งให้คน
รับซื้อของเก่านำไปใช้ประโยชน์ กระเป๋ากะเป๋ากะที่ฉีกขาด
หรือเก่าไม่ใช้จะถูกนำมารีดออก แล้วตัดเย็บขาย ๆ
แต่มีศิลปะเป็นกระเป๋าสีเงินไว้ใช้เองและนำออกจำหน่าย
ด้วย ขวดแก้วที่บรรจุสินค้ามาจากร้าน ภรรยา นาย
จรัสนำมาระบายภาพสีสวยงาม เก็บไว้ประดับบ้าน
และนำออกขายได้เงิน เสื้อผ้าที่ไม่ใช่แล้ว ภรรยา นาย
จรัสนำมาตัดเป็นถุงเล็ก ๆ มีสีล้นสวยงาม แจกและ
ขายได้ สมุดหลายเล่มของลูกที่ใช้ทำการบ้านส่ง
คุณครู นายจรัสนำมาตัดส่วนที่ยังไม่ใช่ออกเย็บเป็น
เล่มใหม่ ประหยัดเงินได้มาก ข้าวสุกที่เหลือจากรับ
ประทาน ก็นำไปตากแห้ง เก็บใส่ขวดโหลขนาดใหญ่
เมื่อโอกาสอันควรก็นำมาคั่ว แล้วไม่เป็นผง ทำเป็น
ข้าวตูรับประทานกันในครอบครัว นี่คือตัวอย่างที่
ปฏิบัติตามหลักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์
ที่สุด

สำหรับเรื่องการไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง
นายจรัสพยายามถือหลักไม่ทำเกินตัว ครอบครัวของ
นายจรัสไม่เคยหนี้ เพราะคอยระวังการใช้จ่ายใช้สอย
ไม่ให้เกินรายได้ เมื่อได้รับเงินเดือนจากบริษัท
นายจรัสนำเงินมาแยกบรรจุซอง แต่ละซองมีจำนวน
ตามแผนการใช้เงิน ทุกซองเขียนกำกับว่าสำหรับ
เป็นค่าใช้จ่ายอย่างไร และไม่มีการใช้เงินผิดประเภท
เช่น ซองที่ 1 ใส่เงิน 1,000 บาท สำหรับเก็บออม
ประจำเดือน ซองที่ 2 ใส่เงิน 600 บาท สำหรับ

ค่าใช้จ่ายของลูกหนึ่ง
สำหรับค่าใช้จ่ายใน
เงิน 2,000 บาท สำหรับ
450 บาท สำหรับเป็น
300 บาท สำหรับเป็น
 ฯลฯ เมื่อสิ้นเดือน
ฝากธนาคาร สำหรับ
หากต้องมีการใช้จ่าย
เดือนใดเกิดมีค่าใช้จ่าย
เบิกธนาคารมาใช้ได้
ตัวอย่างการจัดสรรเงิน

เพื่อนบ้าน
นายจรัสอยากกรวย
กำลังเลิกกิจการ แด
กำลัง ยากที่จะหา
กัน และนายจรัส
สามารถใช้คืนได้แน่
จึงยอมกู้เงิน แทน
เป็นหนี้ที่สุด นี่ค
พยายามสร้างความ
กับรายจ่ายในครอบครัว

นายจรัสเป็น
ทำงาน เนื่องจาก
สหกรณ์ เมื่อเพื่อน
กู้เงินจากสหกรณ์มา
นายจรัสเดือดร้อน
ที่กู้ก็คือเงินของตนเอง
เงินของผู้อื่น ฉะนั้น
เป็นของตนเองและ
ยังได้เป็นสมาชิกสห
จากสหกรณ์ และ
โดยเฉพาะของเก่าที่

ค่าใช้จ่ายของลูกหนึ่งคน ของที่ 3 ใส่เงิน 1,500 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการทำงานของตน ของที่ 4 ใส่เงิน 2,000 บาท สำหรับส่งให้คุณแม่ ของที่ 5 ใส่เงิน 450 บาท สำหรับเป็นค่าน้ำค่าไฟฟ้า ของที่ 6 ใส่เงิน 300 บาท สำหรับช่วยเหลือผู้เดือดร้อนที่ได้พบเห็น ฯลฯ เมื่อสิ้นเดือนจะมีเงินบางของเหลืออยู่ ก็นำไปฝากธนาคาร สำหรับเป็นกองทุนเหตุการณ์ฉุกเฉิน หากต้องมีการใช้จ่ายเงินจำนวนมากโดยไม่คาดฝัน หรือเดือนใดเกิดมีค่าใช้จ่ายที่มากกว่าเงินเดือนก็สามารถเบิกธนาคารมาใช้ได้ โดยไม่ต้องเป็นหนี้ผู้ใด นี่เป็นตัวอย่างการจัดสรรเงินที่ดีมาก

เพื่อนบ้านเห็นนายจรัสเป็นคนขยัน คิดว่านายจรัสอยากรวย ก็ชวนให้กู้เงินเช่าร้านอาหารที่กำลังเลิกกิจการ แต่นายจรัสปฏิเสธเพราะเห็นว่าเงินกำลัง ยากที่จะหาเงินพอชำระเงินต้นและดอกเบี้ยได้ทัน และนายจรัสถือหลักว่า ต้องแน่ใจว่ามีความสามารถใช้คืนได้แน่นอนและต้องจำเป็นและคุ้มค่าจริง จึงยอมกู้เงิน แต่นายจรัสก็พยายามหลีกเลี่ยงการเป็นหนี้ที่สุด นี่คือการไม่ผลิตและบริโภคเกินกำลัง พยายามสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจระหว่างรายได้กับรายจ่ายในครอบครัว

นายจรัสเป็นสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ในที่ทำงาน เนื่องจากนายจรัสมีเงินเหลือใช้ก็นำฝากไว้ที่สหกรณ์ เมื่อเพื่อนในที่ทำงานเดือดร้อน ก็สามารถกู้เงินจากสหกรณ์มาบรรเทาทุกข์ได้ และเมื่อถึงคราวนายจรัสเดือดร้อน ก็สามารถกู้เงินมาแก้ปัญหาได้เงินที่กู้ก็คือเงินของตนเองกับเพื่อนร่วมงานนั่นเอง ไม่ใช่เงินของผู้อื่น ฉะนั้นดอกเบี้ยที่เสียไปก็จะกลับคืนมาเป็นของตนเองและของกลุ่ม นอกจากนั้น นายจรัสยังได้เป็นสมาชิกสหกรณ์ร้านค้า นายจรัสมักซื้อสินค้าจากสหกรณ์ และบรรดาสิ่งของที่นายจรัสได้สร้างไว้ โดยเฉพาะของเก่าที่ซ่อมและปรับปรุงจนดูดี ก็นำไป

ฝากขายที่สหกรณ์ร้านค้า เกิดทั้งรายได้และประหยัดค่าใช้จ่าย เมื่อได้รับเงินปันผลและเงินเฉลี่ยคืนนี้เป็นตัวอย่างของการมีส่วนร่วมช่วยเหลือกันและกัน ไม่ต่างคนต่างอยู่โดยไม่เหลียวแลกัน

จากตัวอย่างของนายจรัสที่ยกมานี้ ก็สามารถเป็นหลักยืนยันว่า คนทุกอาชีพ และทุกสถานที่สามารถดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้ เศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่จำกัดเฉพาะเป็นวิถีทางสำหรับเกษตรกร หรือคนตกงานเท่านั้น

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

เป้าหมายของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจได้อย่างมีความสุข การที่เศรษฐกิจพอเพียง ทำให้มนุษย์มีความสุขเนื่องจากเหตุผลต่อไปนี้

ผู้ที่ดำรงชีวิตอยู่ในระบบนี้ ย่อมรู้จักพอมีจุดจบของความต้องการทางเศรษฐกิจ ผู้รู้จักพอย่อมมีความสุขกว่าผู้ที่ดิ้นรนทรมานหุรายไม่รู้จักพอ จึงมีอิสรภาพทางเศรษฐกิจ

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นทางเลือกของคนในสังคมที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจจากระบบเศรษฐกิจการตลาด สังคมที่มีทางเลือกให้ประชาชนได้เลือกใช้ชีวิตได้หลากหลายเป็นสังคมที่มีอิสรภาพ หากไม่มีทางเลือก ให้ประชาชนถูกบังคับให้ชีวิตอยู่ในรูปแบบเดียว ย่อมไม่เป็นธรรมแก่มนุษย์ที่มีความต้องการหลากหลายไม่เหมือนกัน

ผู้ใดจะพอใจ หรือไม่ชอบระบบเศรษฐกิจพอเพียง ก็เป็นเรื่องที่ผู้นั้นมีสิทธิคิดตัดสินใจทางเลือกชีวิตของตนเอง แต่อย่างน้อยที่สุด รูปแบบของเศรษฐกิจระบบนี้ ก็เป็นทางเลือกให้มนุษย์ชาติได้อีกทางหนึ่งในหลายทางเลือกที่มีอยู่ในโลกนี้ □

บรรณานุกรม

- ประมวลพระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท ปีพุทธศักราช 2537, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินตติ้งเอนด์
พับลิชิ่ง, 626-629.
- “พระราชดำรัส” พระราชทานเมื่อ วันที่ 4 ธันวาคม 2540 พิมพ์ใน คู่มือการดำเนินชีวิตสำหรับประชาชน ปี 2541
และ ทฤษฎีใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานจัดการทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์
สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ บริษัท มงคลชัยพัฒนา จำกัด บริษัท บางจากปิโตรเลียม
จำกัด (มหาชน). 2541.
- “พระราชดำรัส” พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย เมื่อ วันที่ 23 ธันวาคม 2542.
- มดิชน. “เศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง : ปรัชญา ฐานะ และอนาคต”. นสพ. มติชนรายวัน 29 เมษายน 2541.18
- มูลนิธิชัยพัฒนา. “ทฤษฎีใหม่ไปเมืองจีน” สิงหาคม 2541.
- วิศาล บุปผเวส และ คณะ. ทฤษฎีใหม่ในมุมมองพัฒนาการเศรษฐกิจ. เอกสารประกอบการสัมมนา.
20 มกราคม 2542 คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ 2542.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. อ้างใน “เศรษฐกิจพอเพียง อันเนื่องมาจากพระราชดำริ” กิรินทร์ พฤษภาคม 2542.
18-19.

บทคัดย่อ

ยุคโลกาภิวัตน์
และสังคมที่จะสามารถ
ผูกพัน เป็นโลกแห่ง
กระแสโลกาภิวัตน์อัน
คือ “ปัญหาจากฐานค
เทคโนโลยี ความเข้า
มนุษย์ และสังคม
สำคัญที่วางอยู่บนพื้น
เหตุปัจจัยเกื้อหนุนกั
ระหว่างร่างกาย จิตใจ
และสังคมในยุคโลกาภิ

Abstract

The globaliz
stage for a new en
same time, it becom
of many problems
which is a basis o
“the wrong parad
wrong understandin
society. So, human
on to see the truth
The Buddhist parad
lead to integration
the globalization ag

* อาจารย์ประจำหมวดวิชา